

Як розпізнати насильство та правильно реагувати: Практичний посібник для класного керівника

Класний керівник відіграє унікальну роль у житті дитини – ви часто першими помічаєте тривожні сигнали. Ваше завдання не проводити розслідування, а бути уважним свідком і захисником, який знає, як діяти далі.

Ваша роль у системі захисту

Класний керівник – це ланка, що **фіксує** тривожні ознаки та передає інформацію далі по ланцюгу. Директор – ланка, що офіційно звертається до державних органів. Пам'ятайте: не беріть на себе роль слідчого чи психотерапевта.

Чому це важливо?

- Своєчасне реагування може врятувати дитину
- Професійна фіксація ознак допомагає фахівцям
- Ваше втручання показує дитині, що вона не сама

Типи насильства та їхні ознаки

Нижче наведено класифікацію ознак, які вчителі мають відстежувати під час щоденного спілкування з учнями. Кожен тип насильства має специфічні прояви.

1

Фізичне насильство

Фізичні ознаки: Синці, опіки, подряпини з чіткою формою (від пальців, ременя, предметів). Дитина пояснює їх «падінням», але пояснення неправдоподібні.

Поведінкові ознаки: Боїться фізичного контакту, здригається при наближенні дорослого, носить закритий одяг навіть у спеку, уникає переодягання на фізкультуру.

2

Психологічне насильство

Емоційні прояви: Постійна тривожність, низька самооцінка («я тупий», «я нікчемний»), депресивні стани без видимих причин.

Поведінкові ознаки: Раптова замкнутість або немотивована агресія до однокласників. Затримки розвитку мовлення або емоційні реакції, що не відповідають віку.

3

Сексуальне насильство

Поведінкові ознаки: Знання про секс, що значно перевищують вікову норму; сексуалізована поведінка; малюнки на відповідну тематику.

Соматичні ознаки: Скарги на болі в животі, розлади сну з кошмарами, різка відмова йти до певної людини або місця.

4

Економічне насильство та нехтування

Зовнішній вигляд: Одяг не за сезоном, постійно брудні речі, різкий запах від дитини.

Стан здоров'я: Виглядає втомленою, постійно хоче спати, має неліковані зуби або хронічні хвороби. Постійно голодна, «краде» їжу або надмірно жадібно їсть.

Як правильно розмовляти з дитиною

Якщо ви запідозрили неладне, під час приватної розмови дотримуйтеся цих правил. Правильний підхід допоможе дитині відкритися і не завдасть додаткової травми.

Не тисніть

Не змушуйте дитину розповідати все негайно. Дайте час і створіть безпечний простір для діалогу.

Ставте відкриті питання

«Я помітив/ла, що ти сьогодні засмучений/на. Чи хочеш ти про це поговорити?» – так ви не нав'язуєте, але показуєте готовність слухати.

Не обіцяйте повної секретності

Ви не можете обіцяти «нікому не казати», бо ваш обов'язок – допомогти. Краще скажіть: «Я зроблю все, щоб ти був/ла у безпеці, і залучу лише тих, хто справді може допомогти».

- Пам'ятайте:** Ваша чуливість і готовність допомогти можуть стати першим кроком до порятунку дитини. Діяти треба обережно, але рішуче – кожна помічена деталь має значення.